

Filmiarhiiv 40

Filmiarhiivi maja Ristiku ja Luste tänava nurgal. Foto: P. Pillak

■ 3. juunil tähistas Eesti Filmiarhiiv koos arhiivi- ja filmirahvaga oma 40. sünnipäeva. Filmiarhiivi alguse võib tagasi viia 1920. aastatesse, mil Riigiarhiiv alustas fotode kogumist ja 1925. aastal võeti hoiule esimene filmidokument, mille annetas Soome president Lauri Relander oma Eesti visiidist sama aasta mais. 1940. aastaks oli Riigiarhiivi kogunenud ligikaudu 700 fotot ja 800 filmikarpi, mida hoiti Toompea lossis Landskrone tornis. 1971. aastal asutati Eesti NSV Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Riikliku Keskarhiivi (s. o. endise Riigiarhiivi) kino-, foto- ja fonoosakonnast iseseisev Eesti NSV Filmi-, Foto- ja Fonodokumentide Riiklik Keskarhiiv (lühend ENSV FFRKA). Asutati küll, kuid oma maja arhiivil ei olnud ja see asus mitmel pool linnas allüürilisena ning oli sunnitud pidevalt ühest kohast teise kolima. Uhke seitsmekorruselise hoone projekt ja makett olid olemas, kuid ehitamiseni raha puudusel ei jõutudki. Oma hoone sai arhiiv tänu sellele, et

Nõukogude võim kokku varises ja Nõukogude armee Eestist lahkus. Endise Tallinna garnisoni komandantuuri ja peavahi hoonetekompleksi andis 1994. aastal kaitseministeerium üle Eesti Filmiarhiivile, kuigi seda magusat kinnistut noolisid sellal juba mitmed haid. Kohe algasid renoveerimistööd ja peagi olid teise korruse peavahi kinnipidamiskambrid kohandatud hoidlateks. Kuna filmid, fotonegatiivid ja magnetlindid on väga tundlikud hoiutingimuste suhtes ja tahavad ühtlast kliimat, siis sobisid paksude seintega akendeta vangikongid hoidlateks hästi. Komandantuuri ruumides renoveeriti arhivaaride tööruumid ja nii saigi lõpuks Eesti Filmiarhiiv endale kodu. Paraku on tänaseni pool plaanitust tegemata – Eesti arhiivinduses algasid suured ümberkorraldused ja enam ei ole Rahvusarhiivi koosseisus oleva Eesti Filmiarhiivi hoone renoveerimise lõpetamiseks vajalikku raha leitud. Nii on esimese korruse kinnipidamiskambrid hoidlateks ümber ehitamata ning valmis ei ole saanud ka kinosaal. Korrastamist vajaksid kin-

nistu territooriumil olevad abihooned ja seda ümbritsev kivimüür.

Ristiku ja Luste tänava nurgal asuva filmiarhiivi õuele kogunes arhiivi juubelit ja kogu filmirahva suveüritust tähistama suur hulk nii arhiiviga kui ka filmiga seotud tähelepanuväärseid isikuid. Kohaletulnuid tervitas Eesti Filmiarhiivi direktor Ivi Tomingas, kes andis sõnajärje edasi õhtujuht Tambet Tuisule. Viimane võrdles Eesti filmi seksiga – et kui see on hea, siis on see väga hea, kui aga halb, siis ikka parem, kui seda poleks üldse olnudki. Tutvustati Paavo Kanguri raamatut „Viimne reliikvia. Pilk legendi taha“. Kohal viibisid ka kaks filmi- ja raamatukangelast: pattude pärast kloostrisse pandud nunna Ursulat mänginud Eve Kivi ning Ivo Schenkenbergi rollis olnud Peeter Jakobi. Raamatu tegemisel oli autor intervjuueerinud filmitegijaid ja -näitlejaid, sealhulgas Agnese osatäitjat Ingrida Andrinat, kes elab Riias, ja Gabrieli osatäitjat Aleksandr Goloborodkod, kes elab ja töötab Moskvast. Samuti oli Paavo Kangur uurinud filmi tegemisega seotud dokumente arhiivis. Esitleti veel teistki raamatut – Eesti joonisfilmi suurkuju Rein Raamatu eluloolist „Värvilindu püüdmas“, mis kokku pandud koos Kristel Schwedega.

Õhtu jooksul oli võimalus Eesti Filmiarhiiviga lähemat tutvust teha. Projektijuht Mairold Kaus tutvustas filmiarhiivi infosüsteemi (FIS), kus lisaks kirjeldustele saab näha filme 700 tunni ulatuses. Andmebaasi leiab Eesti Filmiarhiivi koduleheküljelt: www.film.arhiiv.ee/fis. Filmiarhiivi fotod on leitavad Rahvusarhiivi fotode andmebaasist (FOTIS): www.ra.ee/fotis. See sisaldab paarsada tuhat fotot. Muidugi ei ole kõiki audiovisuaalseid dokumente andmebaasi jaoks jõutud digiteerida, kuid töö selles suunas jätkub.

Eesti filmil on viimasel ajal hakanud üha

Filmiarhiivi direktor Ivi Tomingas. Foto: P. Pillak

paremini minema – filmide tegemiseks on leitud rohkem raha, kinodes näidatakse rohkem filme, sealhulgas ka Eesti filme, ja kinos käib üha rohkem inimesi. Ekraanile on jõudnud ka juba kolmas film populaarsest kutsutüdrukust Lottest. Järgmisel aastal tähistatakse suurejooneliselt Eesti filmi 100. aastapäeva. Selle sündmuse vääriliseks tähistamiseks on juba aastate eest sõlmitud koostööleping filmiga seotud institutsioonide vahel ja koostöö on seni olnud tulemuslik. Loodetavasti õnnestub selle juubeli ettevalmistuse käigus lõpetada ka filmiarhiivi hoone aastaid veninud renoveerimine.

Peep Pillak